

Sygn. akt IX Pa 75/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 września 2019 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach

Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Ośrodek Zamiejscowy w Rybniku

Wydział IX Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący : Sędzia Sądu Okręgowego Mariola Łącka

Sędziowie: Sędzia Sądu Okręgowego Joanna Smycz /spr/

Sędzia Sądu Rejonowego del. Renata Stańczak

Protokolant: st. sekretarz sądowy Dagmara Mazurkiewicz

przy udziale ./.

po rozpoznaniu w dniu 19 września 2019r. w Rybniku

sprawy z powództwa **H. H.**

przeciwko Spółce (...) S.A. z siedzibą w B..

o rekompensatę z tytułu utraty prawa do deputatu węglowego

na skutek apelacji pozwanej Spółki (...) S.A. z siedzibą w B..

od wyroku Sądu Rejonowego w Jastrzębiu -Zdroju Wydziału IV Pracy

z dnia 11 kwietnia 2019 r. sygn. akt IV P 84/19

1. **oddala apelację,**

2. **zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 675,00 zł (sześćset siedemdziesiąt pięć złotych 00/100) tytułem kosztów zastępstwa procesowego za II instancję**

Sędzia Sądu Rejonowego del. Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Sędzia Sądu Okręgowego

Renata Stańczak Mariola Łącka Joanna Smycz

Sygn. akt IX Pa 75/19

UZASADNIENIE

Powódka H. H. wniosła odwołanie od odmowy przyznania jej rekompensaty z tytułu prawa do bezpłatnego węgla i żądała wypłaty rekompensaty w wysokości 10.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia złożenia wniosku oraz zasądzenia kosztów postępowania wg norm przepisanych. Powódka domaga się rekompensaty w związku z faktem, że sama była zatrudniona w KWK (...). Była pracownikiem kopalni w okresie

od 4.06.1970 r. do 17.12.2002 r. Z dniem (...) roku przeszła na emeryturę i otrzymywała deputat węglowy. Od 1.01.2015 roku pozwana zaprzestała realizacji węgla deputatowego. Na rozprawie z 11 kwietnia 2019 roku sprecyzowała stanowisko odnośnie zasądzenia odsetek, wskazując, że domaga się ich od dnia złożenia odwołania.

Pozwana – Spółka (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w B. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych. Na uzasadnienie wskazała, iż powódka nie wykazała, że przysługuje jej emerytura w związku z zatrudnieniem w przedsiębiorstwie górniczym i że pobiera to świadczenie. Powódka pobiera rentę rodzinną po zmarłym mężu jako świadczenie korzystniejsze. Do zamkniętego kręgu osób uprawnionych do rekompensaty zaliczają się osoby pobierające rentę rodzinną po zmarłym emerycie, któremu przysługiwało prawo do deputatu węglowego, pobierającym bezpłatny węgiel. Nie ma w ustawie mowy o tym, by uprawnienie do rekompensaty przysługiwało wdowom po zmarłych pracownikach. Okoliczności te wykluczają objęcie powódki regulacją ustawową.

Sąd Rejonowy wyrokiem z 11.4.2019 r. sygn.. akt IV P 84/19:

w pkt. 1 zasądził od pozwanej na rzecz powódki 10.000 zł jako świadczenie rekompensacyjne z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla, z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 3.04.2018 roku;

w pkt. 2 zasądził od pozwanej na rzecz powódki 1.350,00 jako zwrot kosztów zastępstwa procesowego w sprawie;

w pkt. 3 nakazał pozwanej uiszczenie na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju 500,00 zł opłaty sądowej, od zapłaty której powódka była ustawowo zwolniona.

Sąd Rejonowy ustalił i zważył, co następuje:

J. H. (mąż powódki) był pracownikiem pozwanej, pracował w KWK (...).

Zmarł na terenie zakładu pracy (...)

Powódka pobiera po zmarłym mężu rentę rodzinną, do końca 2014 roku pobierała deputat węglowy.

Powódka była zatrudniona w kopalni KWK (...), z którego to zakładu pracy przeszła na emeryturę. Świadczenie to ustalono decyzją ZUS z 08.01.2003 roku przyznając je od daty ustania zatrudnienia, tj. (...)roku. Powódka pobierała deputat węglowy jako emerytka.

Uchwałą nr 875/2014 z dnia 19 września 2014 Zarządu (...) S.A. zlikwidowano prawo emerytów, rencistów i innych uprawnionych osób do bezpłatnego węgla, od 1 stycznia 2015 roku. Pismem z 24.09.2014 roku Kopalnia (...) poinformowała powódkę, że z uwagi na trudną sytuację ekonomiczną i zagrożenie upadłością podjęła decyzję o likwidacji prawa emerytów i rencistów oraz innych uprawnionych osób do bezpłatnego węgla, począwszy od 1.01.2015 roku.

Powódka kilka lat po śmierci męża, z uwagi na korzystniejszą wysokość renty rodzinnej po nim, od 01.10.2015 roku zdecydowała się pobierać to właśnie świadczenie.

Powódka złożyła do pozwanej wnioski o wypłatę rekompensaty z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla również w imieniu zmarłego męża. Pozwana działając w trybie art. 5 ust. 9 ustawy z dnia 12 października 2017 r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla odmówiła przyznania rekompensaty wobec ustalenia, że wniosek złożyła osoba nieuprawniona, gdyż śmierć męża powódki nastąpiła w trakcie trwania jego stosunku pracy. Od powyższej decyzji do sądu odwołała się powódka, żądając wypłaty rekompensaty.

Definicja legalna osoby uprawnionej znalazła się w art. 2 ust. 1 pkt a i b ustawy z dnia 12 października 2017 r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla. Zgodnie z tą definicją legalną osobą uprawnioną jest:

- a) emeryt i rencista mający ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, zwanej dalej "rentą", i pobierający to świadczenie, uprawniony w trakcie pobierania świadczenia z tytułu emerytury lub renty do bezpłatnego węgla na podstawie postanowień układów zbiorowych pracy, porozumień lub innych regulacji obowiązujących w przedsiębiorstwie górniczym, które utraciły moc obowiązującą przed dniem wejścia w życie ustawy, na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń,
- b) wdowa, wdowiec i sieroty mające ustalone prawo do renty rodzinnej po osobie, o której mowa w lit. A.

Z treści powyższego przepisu prawa wynika jasno, że dla uzyskania uprawnienia do rekompensaty niezbędnym jest spełnienie łącznie dwóch warunków:

- pobieranie emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy,
- uprawnienie w trakcie pobierania świadczenia z tytułu emerytury lub renty do bezpłatnego węgla na podstawie postanowień układów zbiorowych pracy, porozumień lub innych regulacji obowiązujących w przedsiębiorstwie górniczym, które utraciły moc obowiązującą przed dniem wejścia w życie ustawy, na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń.

Wynika z treści tego przepisu, że uprawnionymi są również wdowa, wdowiec i sieroty mające ustalone prawo do renty rodzinnej, po osobie która jest osoba uprawnioną. Zatem aby wdowa nabyła prawo do rekompensaty koniecznym jest pobieranie przez nią renty rodzinnej po zmarłym mężu – pracowniku pozwanej, który przed śmiercią był uprawniony do deputatu węglowego jako emeryt lub rencista.

Celem przedkładanego przez Ministra Energii projektu ustawy było zrekompensowanie, do pewnego stopnia, w ramach możliwości budżetu państwa, strat finansowych poniesionych przez osoby, które otrzymywały bezpłatny węgiel w naturze lub w ekwiwalencie, na podstawie układów zbiorowych pracy i związanych z nimi porozumień i utraciły to uprawnienie wskutek wypowiedzenia w tym zakresie układów zbiorowych pracy i porozumień z nimi związanych. Tak więc już to założeniem ustawy było zrekompensowanie strat do pewnego stopnia i w ramach możliwości finansowych budżetu Państwa. W uzasadnieniu do projektu ustawy w wielu miejscach wnioskodawca powołuje się na uprawnienia emerytów i rencistów. W przedmiotowym uzasadnieniu jasno wskazano, iż „osobą uprawnioną w rozumieniu niniejszej ustawy jest emeryt lub rencista, który nie tylko miał ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, ale również pobierał świadczenie z tego tytułu. Osobie takiej przysługiwało również, na podstawie przepisów wewnętrznie obowiązujących w przedsiębiorstwie górniczym, prawo do bezpłatnego węgla, które trwale utracił przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.” Ustawa zatem nie ma zastosowania do wszystkich spraw, których przedmiotem będzie wypłata deputatu węglowego, a jedynie do tej kategorii, w której przedmiotem będzie zrekompensowanie utraty prawa do deputatu.

Zdaniem Sądu Rejonowego prawa wdów, wdowców i sierot jako prawo pochodne są powiązane z istnieniem samego prawa dla emerytów i rencistów, po których renta rodzinna jest pobierana. Tak więc osoba pobierająca rentę rodzinną po osobie, która po myśli ustawy nie była uprawniona do rekompensaty jako emeryt lub rencista (nie wypracowała sobie niejako tego uprawnienia, bez względu na przyczynę) nie otrzyma tego świadczenia, a świadczenie zostanie przyznane osobie pobierającej rentę rodzinną po uprawnionym do rekompensaty. Rację ma w tym zakresie strona pozwana, że powódki w świetle literalnej wykładni przepisu ustawy nie można uznać za osobę uprawnioną w myśl art. 2 ust. 1) pkt b.

Powódka wywodzi swe roszczenie z faktu, iż jest emerytką. Ustalenie jej prawa do emerytury nastąpiło w drodze decyzji ZUS z 08.01.2003 roku, od(...) roku, kiedy ustało jej zatrudnienie. Nastąpiło to zatem przed końcem 2014 roku. Pobierała to świadczenie do 1.10.2015 roku. W tym okresie na podstawie obowiązujących układów zbiorowych pracy posiadała uprawnienie do bezpłatnego węgla, z którego to uprawnienia korzystała, aż do stycznia 2015 roku, kiedy to wskutek wypowiedzenia postanowień układów zbiorowych pracy, porozumień lub innych regulacji obowiązujących w przedsiębiorstwie górniczym, zlikwidowano prawo emerytów do bezpłatnego węgla.

Pozwana nie kwestionowała w odpowiedzi na pozew okoliczności, że powódka posiadała uprawnienie do bezpłatnego węgla jako emerytka, ani że to świadczenie to pobierała. Ustawodawca z kolei nie zamieścił w ustawie zapisu, który jednoznacznie wskazywał by, iż w przypadku zbiegu podstaw świadczeń z ZUS (emerytura i renta rodzinna) i wyboru świadczenia korzystniejszego z punktu widzenia sytuacji życiowej i utrzymania poziomu życia, osoba która dokonała takiego wyboru traci status uprawnionej do rekompensaty. Zakładając istnienie racjonalnego ustawodawcy, przyjęć należy, iż gdyby takie rozwiązanie było wolą prawodawcy, to zamieściły stosowny zapis w akcie prawnym. Także mając na uwadze wskazany już cel ustawy, tj. zrehabilitowanie, do pewnego stopnia, w ramach możliwości budżetu państwa, strat finansowych poniesionych przez osoby, które otrzymywały bezpłatny węgiel w naturze lub w ekwiwalencie pieniężnym przyjęć należy, że powódka wypełniała definicję ustawową.

W tym stanie rzeczy, mając na uwadze wyżej przytoczone przepisy prawa, Sąd orzekł jak w wyroku.

Pozwana wniosła od powyższego wyroku apelację zaskarżając go w całości.

Zarzuciła sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego materiału dowodowego, naruszenie art. 233 § 1 kpc, art. kc i art. 232 kpc poprzez nie rozważenie zebranego materiału dowodowego w sposób wszechstronny i dowolną ocenę dowodów oraz naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 2 pkt. 1) lit a) i lit b) ustawy z ustawy z dnia 12 października 2017 r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w następstwie przyjęcia, że ubezpieczona jest osobą uprawnioną, gdyż na dzień składania wniosku o rekompensatę i na dzień orzekania nie pobierała emerytury (mimo przyznania jej prawa) lub renty z tytułu niezdolności do pracy lecz rentę rodzinną po zmarłym mężu.

Wniosła o:

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa, zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych,
- 2) zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych,

ewentualnie o:

- 3) uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi rejonowemu podtrzymując wniosek jak w pkt. 2 powyżej.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja strony pozwanej nie zasługuje na uwzględnienie.

Nie zachodzą zarzucane uchybienia.

Zdaniem Sądu Okręgowego nie można dokonywać tylko literalnej wykładni art.2 pkt.1 lit. a ustawy z dnia 12.10.2017r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U. z 2017r., poz.1971).

Zasadnie Sąd Rejonowy dokonał także wykładni celowościowej, odwołując się do uzasadnienia projektu powyższej ustawy z którego wynika, że zamiarem ustawodawcy było częściowe zrehabilitowanie utraty prawa do bezpłatnego węgla emerytom i rencistom przedsiębiorstw górniczych, którzy je utracili.

Zgodzić się należy z apelującym, że definicja osoby uprawnionej zawarta ww przepisie mówi o emerycie i renciście mającym ustalone prawo do emerytury i renty i pobierającym to świadczenie, uprawnionym w trakcie ich pobierania do bezpłatnego węgla.

Z uzasadnienia projektu tej ustawy wynika, że ustawodawca mając na uwadze, że przedsiębiorstwa górnicze skutecznie wypowiedziały wewnątrzzakładowe przepisy prawa pracy, dotyczące prawa do bezpłatnego węgla, tylko w przypadku emerytów i rencistów, ale nadal te przepisy przyznają prawo do bezpłatnego węgla dla pracowników, wyjaśnił dlaczego zawarto sformułowanie „pobierający emeryturę lub rentę”.

Zdaniem ustawodawcy niezaliczanie do grupy osób uprawnionych pracowników, którzy nabyli uprawnienie do emerytury i renty, ale ich nie pobierali, ma na celu wyeliminowanie przypadków, w których osoba taka pobiera deputat przysługujący pracownikom.

Zatem z treści powyższego uzasadnienia projektu ustawy wynika, że zamiarem ustawodawcy nie było wyeliminowanie z grupy osób uprawnionych emerytów i

rencistów uprawnionych do deputatu węglowego zgodnie z przepisami wewnątrzzakładowymi którzy, nabyli prawo do emerytury lub renty z tytułu pracy w przedsiębiorstwie górniczym i nie pracowali po przyznaniu świadczenia, a emerytury lub renty nie pobierali, bo wybrali inne wyższe świadczenie w postaci renty rodzinnej.

Z powodu więc nieporadności legislacyjnej ustawodawcy literalne brzmienie art.2 pkt.1 lit. a ww ustawy nie oddaje woli ustawodawcy wyrażonej w uzasadnieniu projektu ustawy.

Dowodem, że nie było intencją ustawodawcy eliminowanie z kręgu osób uprawnionych takich osób jak powódki czyli emerytek przedsiębiorstw górniczych uprawnionych z tego tytułu do bezpłatnego węgla, które zrezygnowały z pobierania własnych emerytur, by pobierać wyższe renty rodzinne po zmarłych mężach jest również wskazanie w art.2 pkt.1 lit.3 ustawy z dnia 23.11.2018r.(Dz.U. 2019, poz.29) o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla oraz z tytułu zaprzestania pobierania bezpłatnego węgla przez osoby niebędące pracownikami przedsiębiorstwa górniczego, że osobą uprawnioną jest emeryt lub rencista mający ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, którzy zamiast emerytury lub renty pobierają rentę rodzinną po zmarłym współmałżonku.

W tym stanie rzeczy skoro okoliczności faktyczne sprawy nie były sporne wyrok Sądu Rejonowego jest słuszny i odpowiada prawu.

Dlatego też Sąd na mocy art.385 kpc oddalił apelację jako bezzasadną.

Na mocy art.98 kpc orzekł o kosztach postępowania.

Sędzia Sądu Rejonowego del. Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Sędzia Sądu Okręgowego

Renata Stańczak Mariola Łącka Joanna Smycz